

A magyarországi fesztiválok minősítési rendszere

Budapest, 2010



Magyar Fesztivál
Regisztrációs és
Minősítési Program

A magyarországi fesztiválok minősítési rendszere



Magyar Fesztivál
Regisztrációs és
Minősítési Program

Kiadta a Magyar Fesztivál Regisztrációs és Minősítési Program
Budapest, 2010

Összeállította Inkei Péter

A kiadásban közreműködött
a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus
és a Budapesti Kulturális Obszervatórium



A programot támogatta:



OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM
OKM

nka

Nemzeti Kulturális Alap

TARTALOM

A NEMZETKÖZI GYAKORLAT	1
Rangsorolni mindent, ami él és mozog	1
Kulturális teljesítmények értékelése	1
Elismerés és minősítés	2
Fesztiválok besorolása	2
Zenei fesztiválok rangsorolása	3
A magyar megközelítés a nemzetközi gyakorlattal szemben	4
A MAGYARORSZÁGI HELYZET – REGISZTRÁCIÓ	5
Országos felmérés 2004-2006	5
Monitorozás, regisztráció, minősítés	5
Szakmai összefogás	5
Egységes irányelvek keresése	6
Fesztiválnyilvántartási rendszer	6
A regisztrációs folyamat	7
A regisztrált fesztiválok	7
És a gazdasági hatásvizsgálatok?	8
A MAGYARORSZÁGI HELYZET – MINŐSÍTÉS	9
A fesztiválok minősítési rendszere	9
Jelentkezés minősítésre	9
A minősítők értékelési eszközei	10
A bizottság döntése	10
Dilemmák: mindenek előtt a meghatározás	11
Az étterem dilemma	12
Mennyiség kontra minőség	12
A minősítés következetessége	13
Szakmai elfogultság	13
Az érvényesség időtartama	13
Egyáltalán összemérhetőek-e a fesztiválok (almát körtével...)?	14
Összegzésképpen	14
1. függelék	15
Regisztrációs adatlap	15
2. függelék	20
Válogatás a regisztrált fesztiválok statisztikáiból	20
3. függelék	23
Értékelő tábla a fesztiválok minősítéséhez	23
4. függelék	33
A minősített fesztiválok jegyzéke (2010 október)	33

A NEMZETKÖZI GYAKORLAT

RANGSOROLNI MINDENT, AMI ÉL ÉS MOZOG

Az ember a kezdetektől szükségét érezte, hogy rangsorolja, értékeli és osztályozza mindazt, ami a környezetében fellelhető – példa erre a „világ hét csodája” vagy akár a „hét főbűn”. Mára az előbbi 911 tételes lajstrommá bővült az UNESCO Világörökségi Lista formájában, a Moody’s és a Finch hitelminősítő rendszere pedig a halálos vétek súlyával fenyegeti a kormányokat a túlzott költségvetési eladósodásért.¹

A fesztiválok értékeléséhez vezető úton kiemelkedik Karl Baedeker személye. Ő vezette be ugyanis 1844-ben azt a csillagozó osztályozó rendszert, amelyet a mai napig széles körben alkalmaznak vendéglátó ipari egységek és egyéb látványosságok (szállodák, éttermek, műemlékek és természeti értékek) értékelésére. Azóta is ugyanaz az eljárás használatos gyakorlatilag bármely fogyasztható tárgy vagy jelenség minősítésére, általában egy öttagú skálán mérve. Előfordul, hogy valamiféle kidolgozott mérce az értékelés alapja, ám leggyakrabban kizárólag az olvasók által szolgáltatott vélemények statisztikai átlaga – egyfajta végtelen népszavazás filmekről, számokról, szállodákról, mobiltelefonokról, sajtokról, borokról, és így tovább.

KULTURÁLIS TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

Szintén az internet előtti idők terméke a kulturális tevékenységek kiértékelésére létrejött néhány összetett nemzetközi osztályozó rendszer. Egyik-másik igyekszik teljesen kizárni minden fajta szubjektív tényezőt, és kizárólag megbízható, mennyiségi adatokat vesz alapul, a hivatásos tenisz- és golfjátékosok állandóan fejlesztett rangsorolásához hasonlatosan. Jó példa az *Artfacts.Net*², egy „független, ellenőrzött és naprakész” nemzetközi ranglista, amelyen szerepelnek képzőművészek, kiállítások és galériák, és amelynek alapja az a több millió adat, amit az árverések eredményei, a kiállítások látogatottsági adatai, különböző publikációk, stb., szolgáltatnak. Jelenleg a listát Warhol, Picasso és Bruce Nauman vezeti, ám szerepel rajta korunk mintegy 260 000 további művésze.

Bonyolultságában ehhez mérhető az a nemzetközi ranglista, amely minden tavasszal megjelenik a *The Art Newspaper*-ben³, és a különféle kiállításokat és múzeumokat állítja sorrendbe látogatottsági adatok alapján. A legfontosabb kategóriában, amely azt veszi figyelembe, hogy napi átlagban hány látogató nézett meg egy adott kiállítást, a 2009-es lista első helyén (mint általában) négy különböző japán kiállítás végzett, amit három, Párizsban megrendezett kiállítás követett (a Branly, a Grand Palais és a Pompidou központ rendezvényei).

1 Ld. még: Umberto Eco: *A lista mámore*, (Európa könyvkiadó Budapest, 2009)

2 <http://www.artfacts.net/>

3 <http://www.theartnewspaper.com>

ELISMERÉS ÉS MINŐSÍTÉS

A minőségi értékelés mindezek ellenére jóval elterjedtebb. A média által uralt világunkban virágzik a különböző díjak és elismerések adományozásának gyakorlata, gondoljunk csak a műfaj két csúcsára, a Nobel- és az Oscar-díjra. A zenei világban meghatározó szerepet játszik a Gramophone-díj, amit évente ítélnek meg komolyzenei lemezekért, illetve a Grammy-díj, ami jóval kiterjedtebb kört tekint át. Esetükben, akár csak több ezer további kisebb-nagyobb díj és kitüntetés esetében, véleményezés, osztályozás és rangsorolás révén születik döntés, többnyire zsűri alkalmazásával.

Minden filmfesztivál egyben rangsorolás, és a zenei szílisták pályáját is a különböző versenyek és az azokon elért sikerek alakítják. A nem hivatásos kórusok és népzenei csoportok is gyakran vesznek részt különféle minősítő versenyeken. Ugyanakkor nagyobb zenekarok vagy események esetében ez jóval ritkábban fordul elő. Egyetlen kivétalként a *Gramophone* magazin 2008-ban tett kísérlete említhető meg, ami a világ húsz legjobb szimfonikus zenekarát rangsorolta (győztes: Concertgebouw), és ami tizenegy elismert zenekritikus bevallottan szubjektív véleményén alapult.

Az évek során számtalan minősítési rendszert alkottak meg, próbáltak ki, és vettek használatba világszerte. A legnagyobb kihívás ugyanarra a két alapvető dilemmára vezethető vissza:

1. Hogyan egyeztethető össze a feladat szubjektív természete az objektivitásra való törekvéssel?
2. Hogyan lehet az emberi teljesítmény megnyilvánulásait összehasonlítani, miközben ezek leglényegesebb jellemzője a megismételhetetlen egyediség?

FESZTIVÁLOK BESOROLÁSA

Elfesztiválosodott világunkban elkerülhetetlenné vált a fesztiválok értékelése és osztályozása is. A szórakoztatóiparban és a turizmus világában nagyszámú minősítés született. Az egyik erre specializálódott intézmény, a holland *Lokale Festiviteiten* egy ideig megbízható minősítő intézet hírében állt, amely évente közreadta ötven tételes európai ranglistáját. Osztályozási módszereiket soha nem hozták nyilvánosságra, és most már előreláthatólag nem is fogják, ugyanis a cég tevékenysége megszűnt, a domain név eladó⁴.

A legtöbb fogyasztó-orientált értékelő program vajmi keveset törődik módszertani elvekkel. Miért áll a San Antonio Fiesta a száz legfelkapottabb észak-amerikai fesztiválnak az *Amerikai Busztársaság* (American Bus Association)⁵ által szervezett listája első helyén? És vajon miért a Halifaxban megrendezett nemzetközi centenáriumi flotta-parádé lett a második?

A *Review Centre* – e műfajban a legelterjedtebb intézmény – egy fokkal kifinomultabb módszert alkalmaz, mivel elvárja az olvasóktól, hogy hétféle kritérium alapján értékeljen egy adott fesztivált: szálláslehetőség, étel-ital, kényelem, hangulat, a műsor minősége, ár-érték arány és összesített vélemény (ez külön kategória, nem pedig az előző hat átlaga).⁶

4 <http://www.localfestivities.com/>

5 http://www.buses.org/files/Top100-10_Layout_1.pdf

6 <http://www.reviewcentre.com>

A Google kereső által preferált turista programajánló oldal⁷ a következő fesztiválokat sorolta a legnépszerűbbek közé Európában: a müncheni Oktoberfestet, a pamplonai bikafuttató fesztivált, a sienai Paliot, a stratfordi Shakespeare-évadot, a velencei karnevált, a francia Bastille napot, a holland Bloemencorsot, és – bár ebben a kontextusban némileg idegennek tűnik – az Edinburghi Fesztivált.

Hasonlóan lazán bánt a fesztivál meghatározásával a „*World's Top Festivals*”⁸. Egy folyamatos demokratikus szavazáson alapuló rendszer, amely mindig az adott pillanatban jellemző állást tükrözi. E sorok írásakor a lista élén a pamplonai bikafuttatás áll, ezt követi a sydney-i újévi ünnepség és a Riói Karnevál. Úgy tűnik, a szavazás lassan évül el, ugyanis a tizenhatodik helyen 2010 októberében még a Love Parade állt, ami hivatalosan is megszűnt a duisburgi tragédiát követően. Az első húsz között szerepel emellett egy kakukktójás: a Montreux-i Jazzfesztivál, közvetlenül a Calgary Stampede (rodeó-vetélkedés) és az Albuquerque-i Léggömb Fesztivál társaságában..

ZENEI FESZTIVÁLOK RANGSOROLÁSA

Létezik a fesztivál-szférának egy szelete, ahol a rangsorolásnak jóval komolyabb, kialakult hagyománya van. Leggyakrabban „zenei fesztiválokként” határozzák meg magukat, valójában azonban a rockfesztiválok világáról, a mai kulturális élet egyik legéletteli és Európa-szerte tömegeket megszólító területéről van szó. A számtalan weblap és hagyományos magazin közül, amelyek rendszeresen foglalkoznak különböző fesztiválokkal, az „*efestivals*” emelhető ki, ami úgy mutatja be magát, mint „*az* útmutató a fesztiválozáshoz”⁹. Ez a fórum alapos szemléket közöl a fesztiválokról, a hangsúly azonban elsősorban a fellépők teljesítményén van, míg az egyéb tényezők a háttérbe szorulnak.

A *Virtual Festivals*¹⁰ elemzései jóval több szempontból értékelik a fesztiválokat. Ennek az oldalnak a szerkesztői több mint egy évtizede foglalkoznak könnyűzenei fesztiválok ismertetésével. 2008-ra kifejlesztettek egy osztályozási rendszert, amely alapján 2010 szeptemberéig 166 fesztivált soroltak be. Az értékelést mindig egyetlen személy végzi, az adott esemény kritikusa, aki 1-től 10-ig terjedő skálán értékeli a fesztivált öt szempont alapján: az oda-és visszajutás nehézsége, helyszín, hangulat, zene (ez magába foglalja a zenekarok egyenkénti értékelését), és összesített élmény. A kritériumrendszert nem követik szigorúan, bizonyos szempontok időnként kimaradnak, és a minősítés zömét a zenekarok egyenkénti értékelése teszi ki, ezeket általában az „uppers” – a jobbak és „downers” – a rosszabbak kategóriákban helyezik el. Ez a rendszer azonban nem tekinti feladatának a fesztiválok összevetését és rangsorolását.

Volt egy rövid életű próbálkozás németül, (mindössze tizenegy minősítés után befulladt)¹¹, amely a következő tíz kritérium alapján értékelte a fesztiválokat: fellépők, helyszín, kényelem, hangulat, választék, étel, ital, időtartam, költségek és a fesztivál mérete.

7 http://www.reidsguides.com/t_pt/t_pt_t10_festivals.htm

8 <http://www.theworldstopfestivals.com>

9 <http://efestivals.co.uk>

10 <http://www.virtualfestivals.com>

11 <http://www.punk-island.de>

A MAGYAR MEGKÖZELÍTÉS A NEMZETKÖZI GYAKORLATTAL SZEMBEN

Ami a felsorolt mintákból hiányzik, és amire a magyar minősítési rendszer kereste a választ:

- A nemzetközi gyakorlatban nem ismeretesek az értékelés kritériumai, vagy túl kevés és túl általános mind
- Az értékelés (osztályozás, rangsorolás) általában egyetlen szinten történik
- Az értékelés egyszeri, egyetlen előadásra (kiadásra, termékre) vonatkozik

Dióhéjban a fentiekre a következő válaszokat adta az öt magyarországi fesztiválszövetség közös programja:

- Az értékelés széles körben, 22 szempont alapján történik. Ez a 22 kritérium megegyezik a pontozási útmutató 22 pontjával, amivel a helyszíni minősítők dolgoznak
- Az összesített minősítésről – egy három fokozatú skálán szerzett címről – öttagú tanács dönt, a minősítők által adott pontszámok alapján, ahol a kulturális tartalom a többi szempontnál nagyobb súllyal esik latba
- A minősítés egy-egy fesztivál esetében két évig érvényes

A rendszer fontos mellékterméke az interneten regisztrált fesztiválok adatait tartalmazó adatbank. (A regisztráció az első lépés ahhoz, hogy később egy fesztivált az említett 22 kritérium alapján értékeljenek).

Hasonlóképpen értékes a minősítői értékelések szerkesztett (rövidített) változatainak gyűjteménye.

A MAGYARORSZÁGI HELYZET – REGISZTRÁCIÓ

ORSZÁGOS FELMÉRÉS 2004-2006

A magyar értékelési rendszer kialakulásának történetében fontos mérföldkő a 2004-es országos felmérés. Hasonlóan más európai országokhoz, nálunk is aggodalmak merültek fel a fesztiválosodás mértékéről. Az érintettek – fesztiválszervezők, művészek, az állami és magántámogatások döntéshozói, a média és a nyilvánosság – többet akart tudni a gyors ütemben fejlődő szektor kiterjedéséről és tulajdonságairól. Ennek okán a Nemzeti Kulturális Alap országos felmérést kezdeményezett, amelynek kivitelezését a Budapesti Kulturális Obszervatórium vállalta. 230 fesztivál szervezője válaszolt a kérdésekre, személyes interjúk során. A számba vett események között szerepeltek népzenei fesztiválok, gasztronómiai események és viszonylag kevés ifjúsági (rock) fesztivál; a többséget a művészeti fesztiválok alkották. A kutatás úgy találta, hogy 2004-ben háromszáz körül volt az országos érdeklődésre számot tartó fesztiválok mennyisége, ami megnyugtatóan hatott azok számára, akik a szívükhöz kaptak arra a hírre, hogy évente több ezer fesztivált szerveznek az országban.

A pusztán számokon (látogatottsági mutatók, a fellépők, programok, bevételek és kiadások adatai) túlmenően a kérdezők nyílt végű kérdéseket is feltettek a szervezőknek az általuk elképzelt célokat illetően. A felmérés eredményeiről könyv készült.¹²

MONITOROZÁS, REGISZTRÁCIÓ, MINŐSÍTÉS

A megnövekedett érdeklődés nyomán a Nemzeti Kulturális Alapon belül külön fesztiváltámogatási kollégium jött létre: a „kiemelt kulturális programok szakmai kollégiuma”. A támogatás jelentős része a kulturális és az idegenforgalmi tárca együttműködésben valósul meg. Az érintett fesztiválok számára kötelező turisztikai hatástanulmány megszervezése, ami többek között a közönség összetételére, illetve költségi szokásaikra vonatkozó kérdéseket tartalmaz. A kollégium 2007-től tett kísérletet helyszíni minősítők (monitorok) kiképzésére és alkalmazására, aminek eredményét figyelembe vették a rákövetkező év támogatásainak a szétosztásakor.

A közpénzből finanszírozott támogatások kérdése volt a fő hajtóerő, hogy létrejöjjön egy megbízható értékelési rendszer a fesztiválok nyilvántartására és minősítésére. A támogatók oldaláról kevésbé volt hangsúlyos az igény, mint a támogatottak részéről, amiben szerepe volt az érvényesülés és az elismerés igényének, valamint a vetélkedés szellemének. Az állami szerveken erősödött a nyomás, hogy kiszámíthatóbb elvek alapján döntsenek a támogatásokról.

SZAKMAI ÖSSZEFOGÁS

Az állami támogatások körüli bizonytalanságok feszültséget szültek a fesztiválszervezők körében, akik többsége tagja volt valamelyik országos szövetségnek:

- a Folklórfesztiválok Magyarországi Szövetsége
- a Magyar Fesztivál Szövetség

¹² Hunyadi-Inkei-Szabó: *Fesztivál-világ*, 2006 Budapest.

- a Magyar Művészeti Fesztiválok Szövetsége
- a Magyarországi Gasztronómiai Fesztiválok Szövetsége
- és a Szabadtéri Színházak Szövetsége

A szervezetek által végzett eseti lobbizások fokozatosan közös fellépéssé alakultak át, melynek célja egy egységes állami támogatási rendszer kialakítása volt. A mozgalom fő mozgatója a Magyar Fesztivál Szövetség volt, amely felsorolt szervezetek közül a legkiterjedtebb tagsággal rendelkezik. Időnként részt vett a Magyarországi Rendezvényszervezők Szövetsége is az ilyen típusú tevékenységben.

EGYSÉGES IRÁNYELVEK KERESÉSE

Legfőképpen a szakmai szervezetek aktivitására adott válaszként 2008 tavaszán a kulturális miniszter bejelentette, hogy munka indul egy átfogó fesztiválfinanszírozási stratégia kialakításának érdekében. Az említett egyesületek felajánlották a közreműködésüket a tervezet kidolgozásában. Hamarosan sikerült közös nevezőt kialakítani. Egyetértettek a fesztiválok regisztrálásának szükségességében, ami a minőségi szűrő szerepét alkothatja, jóllehet egyelőre elmaradt annak a konkretizálása, hogy mit kell kiszűrni. A minisztérium adós maradt a fesztiváltámogatási politika koncepcionális alapjait illetően, amelyek megszabnák a fő célokat és előzetes várakozásokat, és az ezekhez szabott állami támogatási struktúrát.

2008 őszén a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus keretében¹³ megkezdődtek az online nyilvántartó rendszer létrehozásához szükséges előkészületek. A munkálatok felügyelete a Szakmai Intéző Bizottság (SZIB) hatáskörébe tartozott, amelyet az említett öt szakmai szervezet állított fel. A Budapesti Kulturális Obszervatórium konzultatív szerepet vállalt.

FESTIVÁLNYILVÁNTARTÁSI RENDSZER

Az öt fesztiválszövetség által kezdeményezett online regisztrációs rendszert támogatásáról biztosította mind a kultúráért, mind az idegenforgalomért felelős minisztérium (az Oktatási és Kulturális Minisztérium és az Önkormányzati Minisztérium) megfelelő részlege. Az előbbi pénzügyileg is segítette a program megvalósítását. Az érintett felek – a szakmai szervezetek és a minisztériumi munkatársak – a következő elvárásokat fogalmazták meg:

- áttekinthetőbb információ a fesztiválok folyamatosan bővülő világáról
- az állami támogatások szétosztásának alapjául szolgáló egyértelműbb kritériumok
- a fesztiválokban biztosított állami támogatások indokoltságának egyértelműbb alátámasztása
- könnyebb eligazodás a privát szponzorok számára
- könnyebb eligazodás az általános és szakmai közönség számára
- és mindennek fölött a fesztiválok színvonalának növekedése, minden vonatkozásban.

13 A munka irányítója Hunyadi Zsuzsa, a kutatási és fejlesztési programok főosztálya vezetője.

A portál¹⁴ 2008. októberben nyílt meg a regisztráló fesztiválok előtt. Néhány héten belül elérte a kétszázat a regisztrált fesztiválok száma. Habár a média rendszeres időközönként kapott tájékoztatást az előkészületekről, a fő ösztönzés a szakmai szervezetek oldaláról érkezett, akik széles körben mozgósították a tagjaikat. Jóllehet ezt hivatalos forrásból nem erősítették meg, magától értetődőnek tűnt, hogy a regisztráció előfeltétele a jövőbeni állami támogatásokra való jogosultságnak.

A REGISZTRÁCIÓS FOLYAMAT

A regisztráció önkéntes és ingyenes. Maga a folyamat nagy részben automatizált. Első lépésként a szervező kitölti a személyes adatait, „regisztrált felhasználóvá” válik, így továbbléphet a regisztrálandó fesztiválra vonatkozó 26 kérdés megválaszolásához. A kérdések mindig az adott esemény legutolsó, aktuális változatára vonatkoznak.

A regisztráció akkor válik érvényessé, amikor a Szakmai Intéző Bizottság (SZIB) mind az öt tagja jóváhagyja azt – pontosabban, ha egyik sem emel vétőt vagy igényel további pontosítást egy-egy kérdésben. Ez megkívánja, hogy az öt szakmai szervezet által delegált bizottsági tagok folyamatosan elérhetőek legyenek. (A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy heti néhány alkalommal mindannyian ellenőrzik, hogy tartalmaz-e jóvá nem hagyott elemeket az oldal.) Abban az esetben, ha valamely ügyben ily módon nem születik egyhangú döntés, felkerül a bizottság soros ülésének napirendjére. Az ülésen az ügyet megvitatják, és esetenként szavazásra bocsátják. A program működésének első évében a bizottság a jelentkezők kevesebb mint öt százalékát utasította el azon az alapon, hogy nem feleltek meg teljesen az általuk felállított követelményeknek. (Az ehhez kapcsolódó dilemmákat a minősítésre vonatkozó fejezet végén tárgyaljuk, közösen az értékelés közben felmerülő problémákkal.)

Ha egy fesztivál regisztrációját jóváhagyta a bizottság, minden rá vonatkozó adat elérhetővé válik a portálon. Amennyiben a minősítési kérelmet nem hagyták jóvá, a regisztrált felhasználó (szervező) emailben kap értesítést erről.

A REGISZTRÁLT FESZTIVÁLOK

E sorok írásakor nem jelent formális állami kötelezettséget vagy deklarált előnyt a regisztráció. A feliratkozásnak két szerepe van: ez a minősítés előfeltétele, emellett pedig folyamatosan frissülő országos felmérésként is funkcionál. A 2005-ös országos felméréstől eltérően, amely külön energiát és ráfordítást igényelt, a regisztrációs portál szerverén felhalmozódott információ folyamatosan lehetővé teszi a fesztiválok kutatását, az adatok elemzését, akár egy-egy szegmensre vonatkozóan, bármely adott pillanatban. Annak érdekében, hogy még átfogóbb legyen az oldalon felhalmozódott adatbázis, a portál munkatársai az interneten böngésznek olyan magyarországi fesztiválok után, amelyek még nem regisztráltak, de érdemes lehet őket bevonni a programba. A fesztiválok és ehhez hasonló események feldolgozatlan listája több mint nyolcszáz tételből áll.

2010. októberi adatok alapján a regisztrált fesztiválok listája 262 érvényes tételből áll (ez a felsorolás figyelmen kívül hagyja azt a tizenkét, már archivált regisztrációt, amelyek 2007-es eseményekre vonatkoznak). Bár ezek közül sok fesztivál, talán a többség, nagy mennyiségű, szerteágazó programot foglal magában, alapvető jellegét tekintve a 262 esemény a következő kategóriák mentén válik szét

¹⁴ <http://www.fesztivalregisztracio.hu>

- művészeti fesztiválok (145)
- népművészeti fesztiválok (21)
- amatőr fesztiválok és versenyek (16)
- gasztronómiai fesztivál (47)
- egyéb (33)

A 2. és 3. számú függelékben további részletek olvashatóak a 262 fesztiválra vonatkozó statisztikákról, illetve megtalálható a regisztrációs lap egy rövidített változata.

ÉS A GAZDASÁGI HATÁSVIZSGÁLATOK?

A fesztiválok működésének gazdasági hatásait vizsgálni különösen merész vállalkozás. Egészen más megközelítést igényel ugyanis, mint azok a számítások, amelyek például azt vizsgálják, hogy milyen arányban térülhet meg egy üzleti befektetés a kulturális szférában. Fesztiválok esetében arra teszünk kísérletet, hogy számszerűen fejezzük ki, mennyiben térül meg a gazdaság szempontjából a fesztiválok közpénzből való támogatásában megtestesülő állami befektetés. Ez a kérdés rendre a magyar fesztivál-nyilvántartási és minősítési rendszer kapcsán is megfogalmazódik, minthogy céljai között eleve szerepel az állami finanszírozás hatékonyságának javítása. Az ilyen típusú számítások alapja elsősorban a látogatók által egy fesztiválon elköltött pénz – ugyanakkor ilyen adatot sem a regisztráció során, sem később, a minősítési folyamat alatt nem gyűjtünk. Tehát a rendszer nem szolgáltat közvetlen adatokat a fesztiválok gazdasági hatásaira vonatkozóan.

Ugyanakkor ez a probléma nem marad teljes mértékben figyelmen kívül. Az olyan fesztiválok esetében, amelyek részesülnek a kormányzat idegenforgalmi forrásaiból, kötelező turisztikai hatástanulmány benyújtása. Ez tartalmazza a látogatók által a fesztivál időtartama alatt átlagosan elköltött összeget (ehhez szűrőpróba szerű interjúkat végeznek a látogatókkal), illetve szintén meghatározó tényező a szállodákban eltöltött éjszakák száma.

Ahhoz, hogy összesített adatokat kapjunk a látogatók által elköltött pénzről és arról, hogy hogyan aránylik ez az összeg a fesztiválnak nyújtott állami támogatáshoz, csupán elemi matematikai műveletek elvégzésére van szükség, a szállodákban eltöltött éjszakák esetében nemkülönben. Bonyolultabb a helyzet, ha ehhez hozzávesszük az olyan járulékos tényezőket, mint a fesztivál adózásra vagy foglalkoztatásra gyakorolt hatásai. Különféle szorzók alkalmazásával izgalmas számokat kaphatunk arról, hogy milyen áttételes következményei vannak egy-egy fesztiválnak a gazdaságra nézve. Ugyanakkor az ilyen típusú számítások megbízhatósága tudományos körökben a nemzetközi szintén is viták tárgya.

A regisztrációs rendszerben folyamatosan bővülő tömegű adat van eltárolva, többek között a fesztiválok költségvetésére vonatkozóan, ami alapul szolgálhat gazdasági elemzésekhez, főleg átfogó, összegző szinten. A fellépőknek és egyéb munkatársaknak kifizetett összegekből például következtetéseket lehet levonni a személyi jövedelemadóra gyakorolt hatás becslés mértékére vonatkozóan, országos szinten, illetve régiók vagy fesztivál-típusok szerint.

A MAGYARORSZÁGI HELYZET – MINŐSÍTÉS

A FESZTIVÁLOK MINŐSÍTÉSI RENDSZERE

Miért nem elég regisztrálni, miért szükséges továbblépni az értékelés és minősítés jóval járatanabb útjára? Az indoklás hasonló ahhoz, ami a regisztráció esetében volt érvényes: középpontjában az állami támogatások mértéke és a fesztivál minősége között létrehozandó szorosabb kapcsolat áll. A támogatás és a minősítés összekapcsolásának állásától függetlenül a program nagy érdeklődést vált ki fesztiválkörökben, és elismertségnek örvend a szakmabeliek között, beleértve a nemzetközi érdeklődést is.

A magyarországi fesztiválokat érintő felmérésből készült fent említett 2006-os könyv egyik fejezete a fesztiválok értékelésének módszertanát taglalja, ahol megjelennek a program fő vonásai. A jelenlegi rendszerben alkalmazott metodológia kidolgozása az öttágú Szakmai Intéző Bizottság hatáskörébe tartozott, tanácsadók bevonásával.

A minősítésről 2008 októbere és 2009 májusa között folyt az egyeztetés, miközben még tartott az első nagy regisztrációs hullám. Az előkészületek legfontosabb állomásai a pontozási útmutató kidolgozása, az internetes felhasználásra történő átdolgozás, a minősítők kiválasztása és felkészítése voltak. A minősítők személyére az öt szakmai egyesület és a munkának otthont adó intézet tettek javaslatot.

A regisztrációs eljáráshoz hasonlatosan a minősítésért önként folyamodnak a fesztiválszervezők, ami anyagi szerepvállalást is jelent, amennyiben részben állniuk kell a két-három minősítő költségeit. 2009-ben és 2010-ben a fesztiválok anyagi hozzájárulása a rendszer fennmaradásához szükséges összeg nagyjából egyharmadát fedezte, a maradékot az OKM és az NKA támogatása nyújtotta. Mire 2009 májusában ténylegesen elindult a program, már több tucat fesztivál jelezte részvételi igényét. 2009 októberére 87 fesztivál esetében lezárult az adatgyűjtés, ezek közül 72 esetben döntött úgy a bizottság, hogy megadja a Minősített Fesztivál címet.

JELENTKEZÉS MINŐSÍTÉSRE

Minősítésre csak regisztrált rendezvények jelentkezhetnek. A jelentkezés a következő lépésekből áll:

- Kérvény kitöltése (mindössze két sorban, miután minden szükséges információt már megadtak a szervezők a regisztráció során): ennek legalább egy hónappal a fesztivál megrendezését megelőzően meg kell történnie
- A minősítési költségterítés átutalása a program bankszámlájára
- Promóciós- vagy információs mintacsomag elküldése
- A minősítők számára szükséges egyéb feltételek biztosítása (pl. ingyen belépők)
- Egy héttel a fesztivál lezárulását követően online kérdőív kitöltése a rendezvényre vonatkozó statisztikai adatokkal
- Egy hónappal az adott esemény után a regisztráció adatainak frissítése.

A MINŐSÍTŐK ÉRTÉKELÉSI ESZKÖZEI

A minősítési és besorolási eljárás legfontosabb eszköze a helyszíni minősítők pontozási rendszere. Mint ahogy ezt már említettük, a minősítést végző szakembereket a fesztivál-szféra egyik vagy másik területén szerzett tapasztalataik alapján javasolják. A felkészítés egynapos szemináriumon történik, ami aztán megismétlődött az év végén, illetve a második év elején. Az első ilyen évad végén értékelték a minősítők teljesítményét, és közülük a Szakmai Intéző Bizottság 62 személy képesítését erősítette meg (akkreditálta) 2010 elején.

A minősítők nyilvánosan végzik a munkájukat (tehát nem titokban vagy inkognitóban), bár semmiképp sem kívánatos, hogy állami megbízottak vagy adóellenőrök benyomását keltsék.

A pontozási útmutató pontosan leírja a minősítőktől elvárt munkavégzésre vonatkozó követelményeket. Mindez az első évad tapasztalatai alapján jelentősen módosult, így keletkezett a 22 szempont, amit a helyszíni minősítés során figyelembe vesznek. Ez 22 számszerű értéket jelent és ugyanennyi rövid szöveges értékelést, az utóbbi esetében elsősorban a pozitív és negatív momentumok kiemelése a cél (erősségek és gyengeségek). Az értékelés lezárásaként pedig a minősítőknak további öt összegző kérdésre kell válaszolni.

A fesztiválok szervezői a számszerű értékelésről nem értesülnek, de megismerik a szöveges minősítéseket – ezek terjedelme négytől tíz oldalig terjedt. Az átfedések, ismétlődések, valamint az egyes minősítők beazonosításának elkerülése érdekében a véleményeket kissé szerkesztett formában kapják meg a szervezők.

A BIZOTTSÁG DÖNTÉSE

A végleges minősítésről a bizottság (SZIB) dönt. Minden fesztivál elbírálásakor a bizottság tagjai áttanulmányozzák és megvitatják a minősítők által készített értékeléseket (beleértve a pontszámokat), illetve a szervezők által az online kérdőívre adott válaszokat. A döntés két részből áll – egyrészt, hogy érdemes-e az adott fesztivál a „Minősített Fesztivál” címre (minősítés), másrészt, hogy ezen belül milyen fokozatot érdemel (besorolás).

Ezidáig az döntés első része bizonyult nehezebbnek, gyakran megosztva az öttagú bizottságot. Vajon egy fesztivál, amely egyfajta átvilágításon már átjutott, amikor a regisztráláskor részletesen beszámolt magáról, milyen esetben nem érdemesíthető a következő fokozatra, a minősített fesztivállá válásra? Hol húzódik a határ a regisztrált és a minősített fesztivál között? Erre a kérdésre később még visszatérünk.

A „Minősített Fesztiválok” ezután alkategóriákba sorolják fokozat szerint (*Kiváló Minősítésű Fesztivál*, *Jó Minősítésű Fesztivál* illetve egyszerűen *Minősített Fesztivál*), illetve műfajonként (*Művészeti Fesztivál*, *Folklór Fesztivál*, *Gasztronómiai Fesztivál*, illetve az olyan rendezvények esetében, amelyeket nehéz kategorizálni egyszerűen *Fesztivál*). A minősített fesztiválok jogában áll a minősítésüknek megfelelő logó vagy felirat használata.

Az első 72 címről szóló oklevél ünnepélyes átadására 2009. december 2-án került sor. 2010 októberéig újabb 26 fesztivál kapott „minősített fesztivál” címet, így az erre a címre érdemes rendezvények száma 98-ra bővült.

DILEMMÁK: MINDENK ELŐTT A MEGHATÁROZÁS

A program legizgalmasabb mozzanatai a dilemmák – milyen formában vetődnek fel, és mit kezd velük a bizottság. A következőkben a leggyakrabban felmerülő problémákkal foglalkozunk.

Messze a leggyakrabban a definíció problémája merül fel. Hogyan lehet pontosan meghatározni azt, hogy mi minősül fesztiválnak? Hosszú folyamat előzte meg a most használatos meghatározás kialakulását, ami a következő irányelvek formájában került fel a honlapra:

„Azon rendezvények élveznek előnyt, kerülhetnek fesztiválként a SZIB látókörébe:

- amelyek egy koherens és markáns koncepció alapján megfogalmazott egyedi, kivételes események,
- melyek koncentráltak, van 'sűrűségük', azaz:
 - » folyamatosan, egymás utáni napokon szervezi programjait (nemcsak hétvégeken és nem hónapokon át, egy-egy este),
 - » naponta több (min.2-3) programja van, lehetőleg több helyszínen
 - » legalább két napig tart
 - » széles közönségnek szól (nem zárt szakmai napok)
 - » a közönség nagysága és a programokra és promócióra szánt költségvetése is számottevő, nem falunap (nem néhány száz fős a közönsége és a költségvetése is legalább 2-3 millió)”

Az első másfél fesztiválévad során a bizottság a kilencvennyolc minősített fesztiválon kívül tizenöt olyan esetet talált, amelyek nem feleltek meg a fent felsorolt szigorított követelményrendszernek. (Máig folyik a vita arról, hogy ezeknek a rendezvényeknek az adatait a nyilvántartási rendszerből is törölni kell-e.) Az esetekben legtöbbször az intenzitás, „sűrűség” okozta a problémát, tehát az olyan kulturális esemény-sorozatok, mint a nyári évadban rendezett szabadtéri színházi előadások vagy művelődési házak által szervezett programok, amelyek szintén a fesztivál elnevezést használják.

A másik leggyakoribb problémát a meghatározás szempontjából a méret jelentette, ez vezetett a bizottság döntéséhez, miszerint a jövőbeni regisztráció előfeltétele, hogy a fesztivál költségvetése meghaladja a két millió forintot.

AZ ÉTTEREM DILEMMA

Viták forrása az is, hogy a programok minősége minden másnál nagyobb súllyal esik latba az elbíráláskor. A hagyományos minősítés világában, az éttermek besorolásakor olykor egyetlen szempont számít, mégpedig az, hogy mi van a tányéron – a szűk értelemben vett gasztronómiai élmény. Mások egy holisztikusabb megközelítést alkalmaznak, figyelmet fordítva a legkisebb részletre is, a pincér jó modorától egészen az abrosz mintázatáig. Időről időre felmerül az a határozott vélemény, miszerint egy értő ember számára elég, ha áttekinti a programot, és nagyjából tudja, hogy mit ér az adott fesztivál – ezenkívül a minősítésbe bevont követelmények listája egyre bővül, ezt bizonyítja a pontozási útmutatóban felsorolt 22 plusz öt különböző szempont.

Valóban, ez a 22+5 szempont jóval meghaladja a világszerte használatos internetes értékelő rendszerek által használt kritériumok számát. Az alapvető jellegzetességeken túlmenően (program, kommunikáció, szolgáltatások) olyan szempontokat is figyelembe vesz, amelyek a fesztiválok társadalmi hatásairól és küldetéséről szólnak.

Mindazonáltal a 22 kritérium nem egyenlő súllyal esik latba: a súlyozás mértéke (pontosabban: az elérhető pontszám) jelzi az egyes aspektusok fontosságát a minősítő (illetve bármely olvasó, mindenképp a szervezők) számára. Öt olyan kritérium van, amelyek legalább kétszer, de akár ötször annyi pontot is szerezhhetnek egy fesztiválnak, mint más kritériumok. Ez az öt szempont az eredetiség, az egységes program, a minőség (fellépők és termékek minősége), a kommunikáció és a hangulat.

MENNYISÉG KONTRA MINŐSÉG

Először is néhány szó a mennyiségi és minőségi értékelés ellentétéről. A számszerű pontozás mindvégig vitatott téma maradt. A pontozás a bizottság munkáját segíti. Jóllehet a SZIB folyamatosan hangsúlyozta, hogy nem az összesített pontszám a fő szempont a fesztiválok minősítésekor, a mennyiségi értékelés jelentőségét sokan hajlamosak voltak eltúlozni és démonizálni¹⁵. Megoszlanak a vélemények azt illetően, hogy megoldást jelent-e, ha a bizottsági tagok már csak a két vagy három minősítő által adott pontszámok átlagát kapják kézhez. Mások szerint jobb az eredeti pontszámokat látni, mivel az átlag-számítás művelete még nagyobb jelentőséget kölcsönözne a számszerűségnek.

Másodszor, a fesztiválok méretének dilemmája – miszerint egy hatalmas költségvetés és nagyszámú látogató önmagában természetes (mások szerint: igazságtalan) előnyt jelent a kisebb fesztiválokkal szemben az elbírálás során.

¹⁵ A korai szakasz kritikus pontját jelentette, amikor egy kiszivárogtatott nyers értékelőlap és a hozzáfűzött ingerült megjegyzések futótűzként terjedtek fesztiválkörökben.

A MINŐSÍTÉS KÖVETKEZETESSÉGE

A minősítők által szolgáltatott pontszámok átlagolása segít áthidalni, és részben összeegyeztetni a különböző értékelések közti eltéréseket. Ugyanakkor elfedi a nagyon eltérő pontozást. A nagyon ellentmondó minősítői véleményeket valamilyen módon össze kellett egyeztetni. Amikor a minősítést öt-hat, vagy még több tagú zsűri végzi (mint például a sportversenyeken), a túlzott elhajlást azzal küszöbölik ki, hogy egy-egy pontszámot lecsippentenek a skála mindkét végéről (a legkisebbet és a legnagyobbat). Ez a módszer azonban két-három megfigyelő esetében nem alkalmazható.

A megoldás az értékelési szempontok folyamatos értelmezésében és tökéletesítésében rejlik, a minősítők szoros részvételével. Emellett a többlettől rendre és nem megalapozottan eltérő értékeléseket benyújtó minősítők a későbbiekben nem kaptak feladatot. Másik ilyen próbálkozás, hogy a bizottság először csak megengedte a minősítőknek, hogy megosszák egymással a tapasztaltakat, mielőtt belefognának a véleményezésbe és pontozásba, majd később kifejezetten erre ösztönözte őket. Ez persze magában hordozza annak a veszélyét, hogy minősítők (tudatosan vagy tudat alatt) befolyásolják egymást, és ez a független értékelés rovására megy.

SZAKMAI ELFOGULTSÁG

A minősítők vélt elfogultsága a saját szakmájuk iránt a gyakorlatban nem jelentett problémát. Hogy egy példát említsünk, a zenészek nem voltak túlzottan megengedőek vagy lojálisak, amikor zenei produkciók értékelésére került a sor, de ugyanez igaz a néptánc, színház, gasztronómia stb. területén is. Inkább jelentett problémát, hogy a minősítők hajlamosak mindent felülértékelni, ami a pontszámok inflálódásához vezetett. Az empátia vagy a kulturális elfogultság túl sok maximum-pont formájában manifesztálódott, amire a bizottság többször felhívta a minősítők figyelmét, és ami a pontozási útmutató szigorúbb megszövegezéséhez vezetett.

Hogy az oktatásban használatos értékelés szóhasználatával éljünk, a fesztiválok minősítési eljárásának kettős szerepe van: szummatív és formatív. Az első funkció valóban egy skálán való elhelyezés, a másik funkciója ezzel szemben az, hogy tökéletesítse az értékelés tárgyát (esetünkben a fesztivált). Ez a második, didaktikus szerep gyengül, ha a minősítők a szimpátiának adnak nagyobb kifejezést a szakmai szigor helyett.

AZ ÉRVÉNYESSÉG IDŐTARTAMA

A minősítések és értékelések két naptári évig maradnak érvényben. Ez az évenként megrendezett fesztiválok esetében praktikusán három rendezvényt jelent – a cím a minősítést követően megrendezett második fesztivált után avul el. A felminősítés ettől függetlenül opció lehet: a fesztiválok kérhetik ugyanazon rendezvény minősítését egy soron következő évben, annak reményében, hogy jobb értékelést kapnak. (Erre idén, a program elindulása óta eltelt második évad során nem volt példa.)

Amikor az érvényesség idejének problémáját tárgyalta a bizottság, voltak érvek a kétéves időtartam meghosszabbítása mellett. Ugyanakkor számtalan olyan körülmény felmerült, amely elegendő lehet egy cím automatikus megvonásához vagy indokolhatja a cím bizottság általi újratárgyalását. Hogy néhány ilyen körülményt említsünk:

- Ha valamilyen (megbízható) forrásból súlyos bírálat éri a fesztivál egy következő megrendezését
- Ha bizonyos alapvető jellegzetességek megváltoznak (pl. a vezetés, a programigazgató)
- Ha a bizottság jelentősen módosítja a minősítés kritériumait

E legutolsó probléma komolyan felmerült a bizottságnak a költségvetés méretére vonatkozó döntését követően (miszerint a fesztivál költségvetésének meg kell haladnia a két millió forintot ahhoz, hogy minősítésre alkalmas legyen). Végül a bizottság úgy döntött, hogy e kritérium vonatkozik a jövőbeni elbírálásokra, de visszamenőleges hatállyal nem érvényes.

EGYÁLTALÁN ÖSSZEMÉRHETŐEK-E A FESZTIVÁLOK (ALMÁT KÖRTÉVEL...)?

Utoljára hagytuk az alapvető kérdést, ami mindvégig jelen volt a program életében. Lehetséges-e egyáltalán két tökéletesen különböző műfaj összehasonlítása, szabad-e összemérni egy kifinomult komolyzenei fesztivált és egy gasztronómiai tömegrendezvényt? A minősítési rendszer sikerétől függetlenül, ez a kérdés újra meg újra felmerül. Az eredeti, kategorikus kérdésfelvetés mellett (szabad-e, lehet-e), voltaképpen ebbe a problémába botlunk, amikor egyre újabb kategóriákra való bontásra történnek kísérletek. Ennek jegyében bővült a Minősített Fesztivál cím a műfajra utaló jelzővel, pl. Minősített Folklor Fesztivál vagy Jó Minősítésű Művészeti Fesztivál.

A konkrét próbatétel a pontozási útmutató szövegezése volt. Amint hosszas egyeztetést követően, a minősítők bevonásával sikerült oly módon megfogalmazni az értékelési szempontokat, hogy azok többé-kevésbé minden műfaj esetében értelmesek maradtak, az alkalmazás már nem okozott különösebb problémát, és jóval kevesebb ellenállást szült. Idővel megnövekedett az olyan értékelési szempontok száma, amelyek bizonyos fajta fesztiválok esetében figyelmen kívül hagyhatók.

ÖSSZEGZÉSKÉPPEN

A bonyolult terv a sokféle kétely ellenére sikeresen megvalósult. Érezhető a fesztiválok presztízs- és színvonalbeli emelkedése, jóllehet egyelőre várat magára, hogy a regisztráció illetve a minősítés az állami támogatásokra való jogosultság előfeltétele legyen.

A program kiterjedtségének, összetettségének és elért sikerének méltatása mellett fontos megemlíteni, hogy a rendszer még mindig kezdeti fázisban van, és még számos alapvető változtatás előtt áll. Részben azért, mert elkerülhetetlen a megváltozott környezethez való alkalmazkodás – a 2010-es parlamenti választások eredményeképpen hivatalba lépett kormányzat még nem foglalt állást a programmal kapcsolatosan. Önmagában a kezdeményezés úttörő természete is indokolja a folyamatos finomításokat és változtatásokat. Mindez nyomon követhető a program honlapján.

A kezdeményezés mindazonáltal eljutott egy olyan szintre, ahol felmerül az eljárás nemzetközi gyakorlatba való átvétele. A programmal foglalkozott az Európai Fesztivál Szövetség égisze alatt folyó európai fesztiválkutatói projekt tavaszi munkaülése¹⁶. A következő hónapokban válik el, hogy sor kerül-e a regisztrációs és minősítési rendszer külföldi megmértetésére.

16 http://www.efa-aef.eu/newpublic/upload/efadoc/8/EERP_PoznaReport_April_2010_.pdf

1. FÜGGELÉK

REGISZTRÁCIÓS ADATLAP

1. A fesztivál neve*:

2. A fesztivál honlapjának címe:

.....

Nincs honlapcím

3. A fesztivál szervező hivatalos neve^{17*}:

Címe: város utca házszám

Telefon száma:

e-mail címe:

4. A fesztivál első számú vezetője:

5. A fesztivál szervező jogi státusza:

1 – önkormányzat

2 - intézmény (állami, önkormányzati, stb.)

3 – egyesület, alapítvány önkormányzat által alapított kht, közhasznú zrt.,

4 – egyesület, alapítvány **nem** önkormányzat által alapított kht, közhasznú zrt.,

5 - gazdasági társaság, vállalkozás

6 - magánszemély

9 – egyéb, éspedig:

NEM NYILVÁNOS ADAT:

6. Vannak-e a fesztiválnak művészeti, szakmai tanácsadói (a szakmaiságot biztosító szakértők)?

1 – van(nak)

2 – nincs(enek)

HA VANNAK: a tanácsadók neve, működési területe:

.....

7. Tagja-e valamilyen hazai vagy nemzetközi szakmai szervezetnek?

1 – igen

2 – nem

HA IGEN: Kérjük sorolja fel, hogy milyen hazai és nemzetközi szakmai szervezetnek tagja:

.....

8. A legutolsó, már megvalósult (továbbiakban utolsó) fesztivál időpontja:

..... év hó: nap

17 * Ha a csillaggal jelölt adatokban változás következik be, a regisztráció megújítása szükséges!

9. Hol került megrendezésre az utolsó fesztivál?

ország(ok): régió(k):
megye(k): település(ek):

10. Összesen hány településen rendezték az utolsó a fesztivált?

11. Összesen hány (zárt és nyitott) helyszínen zajlottak az utolsó fesztiválon a programok?

12. Melyik évben rendezték meg először a fesztivált? évben

13. Hányadik volt az utolsó fesztivál?

14. Milyen rendszerességgel rendezik a fesztivált?

1 – Évente 2 – Kétévente 3 – egyéb rendszerességgel, és pedig

15. Az utolsó rendezvény „hasznos” napjainak száma (azon napok száma, melyeken a közönség számára nyilvánosan meghirdetett programok voltak): nap

16. A fesztivál fő műfaji jellemzője (CSAK EGY, a legfőbb profil jelölhető!)

Művészeti fesztivál (zenei, színház, tánc, irodalom, képző- és iparművészet, film, videó, fotó, multimédia, népművészet/folklór, cirkusz egyéb művészeti)	
Tisztán amatőr művészeti és „felmenő” versenyek (szavaló, kórus, színjátszó, tűzoltó és egyéb zenekar, stb.)	
Gasztronómiai (étel, ital, termék, gasztronómiai hagyományokat ápoló, kulináris stb.)	
Egyéb nem művészeti fesztivál (tájhoz, természeti értékhez kötődő, hagyományőrző, illetve történelmi helyszínhez kötődő rendezvények, várjátékok, ünnepekhez, népszokáshoz kötődő (egyházi, világi) falunap, búcsú, vígalom, karnevál, sokadalom, fiesta, sport, természet, környezetvédelem, promóciós, márkához kötődő	

17. Hány programja volt az utolsóként megrendezett fesztiválnak/rendezvénynek a következő műfajokban? Kérjük minden sorba írjon egy számot (ha egy sem volt, akkor 0-t).

Pl. ha ötször lehetett színházi előadást látni, akkor a színház sorába 5-ös számot tegyen. (Minden előadás egynek számít: ha tehát öt este ugyanaz a darab megy az is ötnek számít és az is, ha pl. három este ment egy darab és két este egy másik. De egy kiállítás egynek számít, akkor is, ha több napon keresztül tart nyitva.)

		Ebből:	
	Előadások, programok száma összesen (hivatásos + nem hivatásos együtt) db	Hivatásos fellépőkkel tartott előadások, programok száma db	Nem hivatásos fellépőkkel tartott előadások, programok száma db
Komolyzenei programok összesen:			
ebből: klasszikus komolyzene			
historikus vagy/és egyházzenei			
kortárszenei, alternatív/experimentális			
Populáris könnyűzenei koncertek, (pop, rock, stb.)			
Jazz, világzene, etno, alternatív koncertek			
Színházi programok összesen:			
ebből: prózai			
opera			
operett			
musical			
bábszínház			
Tánc összesen:			
ebből: klasszikus balett			
modern balett, kortárs tánc, táncszínház, mozgásszínház			
néptánc (csak ha táncszínházi produkció!)			
társastánc, divattáncok			
Irodalmi			
Képző- és iparművészeti kiállítás, esemény			
Film, videó, multimédia vetítések			
Népművészeti, folklór programok			
Cirkusz			
Egyéb művészeti programok			
Gasztronómiai programok, bemutatók, szakkiallítás, kóstolók, stb.			
Szakmai programok, konferenciák, workshopok			
Sport programok			
Kirándulások, szervezett utak (pl. bortúra, a környék jellegzetességei, várak, templomok, stb.)			
Környezetvédelemmel kapcsolatos programok			
Gyermekek- és ifjúsági programok			
Egyéb (pl. vásár)			

18. Volt-e reklám illetve marketing szempontból fontos kapcsolata az utolsó fesztiválnak a turizmussal? (több válasz jelölhető)

- 1 – nem volt
- 2 – volt, turisztikai csomag részeként ajánlották
- 3 – volt, szerepelt országos vagy regionális eseménynaptárban
- 4 – volt, utazásszervezővel, szállodával (a szállodák, panziók, szálláshelyek művészeknek, közreműködőknek adott árkedvezmény nem számít, mert nincs reklám v. marketing vonatkozása. De ha volt kitéve pl. szórólap, vagy más reklám anyag vagy jegyet árultak esetleg szerveztek látogatást, az számít.)
- 5 – volt, Tourinform irodával
- 6 – volt, turisztikai kártyához kapcsolódott
- 7 – volt, egyéb kapcsolata

19. Kérjük, adja meg az utolsó három évben megvalósult fesztivál évszámát és a látogatók számát, valamint a külföldiek arányát:

ÉV	A LÁTOGATÓK SZÁMA (fő)			Az összes látogatón belül a külföldiek aránya (%)
	fizetős	nem fizetős (becsült)	fizetős+nem fizetős, összesen	

20-21 NEM NYILVÁNOS ADAT:

Kérjük, adja meg az utolsó három évben megvalósult fesztivál évszámát és költségvetési (bevételek, kiadások) adatait (barter nélkül):

20. Az utolsó három megvalósult rendezvény bevételeinek alakulása (bruttó, eFt)

ÉV:			
Jegybevétel			
Vendéglátás, bérleti díj, reklám, más kereskedelmi bevétel (barter nélkül)			
Egyéb saját forrás			
NKA támogatás			
Más központi, állami forrás			
Önkormányzati forrás			
Szponzori, mecénási támogatás			
Külföldi támogatás			
Egyéb			
Összes bevétel:			

21. Az utolsó három megvalósult rendezvény kiadásainak alakulása (bruttó, eFt)

ÉV:			
Személyi kiadások			
Dologi kiadások összesen:			
ebből: kommunikáció és reklám költségek			
Egyéb kiadások			
Összes kiadás:			

22. A produkciók/programok megoszlása az utoljára megrendezett fesztiválon:

- belépős programok db.
- ingyenes programokdb.

23. A fellépő művészek, együttesek/csoportok száma az utoljára megrendezett fesztiválon:

	külföldi	magyar	hivatásos	nem hivatásos
Összes fellépő művész/közreműködő száma (fő)				
ebből				
Együttesek/csoportok száma (db)				
Egyéni előadó/közreműködő (fő)				

24. Ki a fesztivál célcsoportja? (több válasz jelölhető)

- 1 – gyerekek (0-14 éves)
- 2 – ifjúság (15-26 évesek)
- 3 – felnőttek (26 év felettiek)

26. Van-e a fesztiválnak bármilyen biztosítása?

- 1 – van
- 2 - nincs

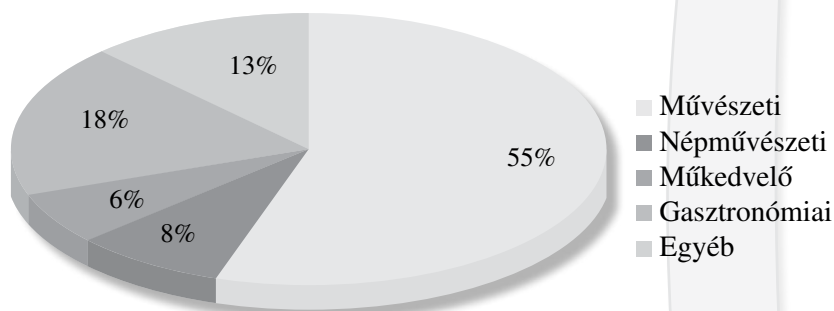
2. FÜGGELÉK

VÁLOGATÁS A REGISZTRÁLT FESZTIVÁLOK STATISZTIKÁIBÓL

Ez nem kutatási beszámoló vagy felmérési elemzés. A kiválasztott grafikonok azt szemléltetik, hogy milyen jellegű információ nyerhető ki a regisztrált fesztiválok adatbázisából. A tárolt adattömeg további elemzésre ad módot különféle metszetekben (például regionális vonatkozásban).

A fesztiválok többségének programja igen változatos kínálattal szolgál. Az első grafikonon a legjellemzőbb műfaj szerepel. Mint látható, a fesztiválok jelentős része ilyen jellegű besorolást is szűknek vél.

A 262 REGISZTRÁLT FESZTIVÁL MEGOSZTLÁSA MŰFAJ SZERINT

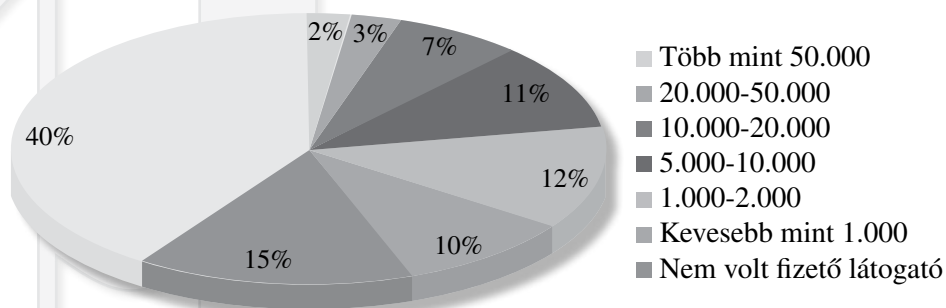


A fesztiválok 60%-ában vannak fizető látogatók, amint az a következő grafikonon látható. Ezen a 156 eseményen összesen 1,24 millió jegyet adtak el.

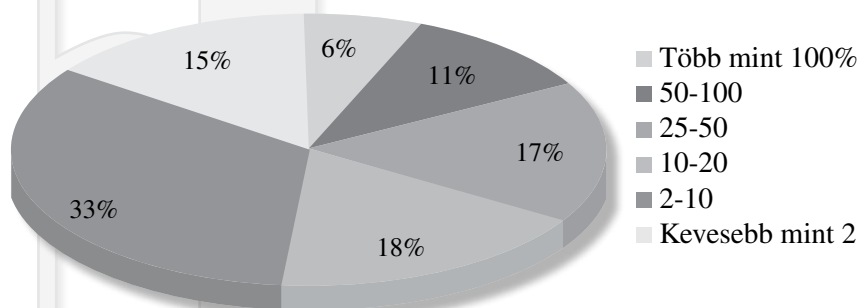
Örök vitatéma a nem fizető közönség kérdése, az, hogy hányan vettek részt az ingyenes programokon. Ez szinte mindig becslésen alapul. Némely esetben a fesztiválszervezők komoly gondot fordítanak a lehető legszakszerűbb becslési módszerekre, ez azonban valóban csak a kisebbség. Ugyanakkor a minősítőknak nem volt feladata a szervezők becslésének felülbírálata. A 262 fesztivál ingyenes látogatóinak összesített száma 4,62 millió, ami a fizető látogatókkal összevonva 6,16 millió embert tesz ki. (Helyesebben látogatást, ugyanis sokan vettek részt több fesztiválon.)

Látva az utolsó grafikonon a film, videó, multimédia kategória kiemelkedő arányát, a jövőben bontani szükséges ezt a csoportot, a tánchoz és zenéhez hasonlóan. A szóban forgó 12,1% nyolc filmfesztiválon oszlik meg, amelyek mindegyikén száz körüli számú animációs, dokumentum- vagy rövid játékfilmet mutattak be.

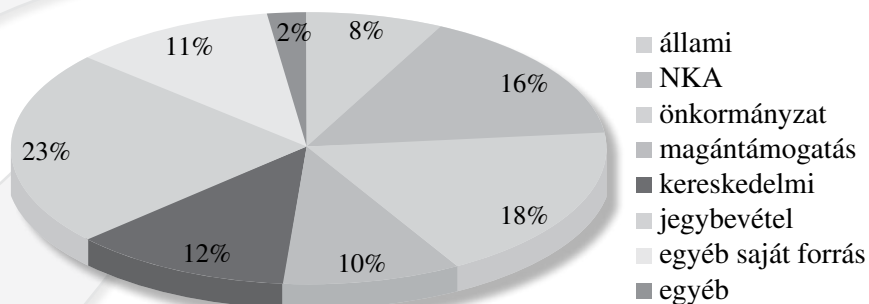
A 262 REGISZTRÁLT FESZTIVÁL MEGOSZTLÁSA A FIZETŐ LÁTOGATÓK SZÁMA SZERINT



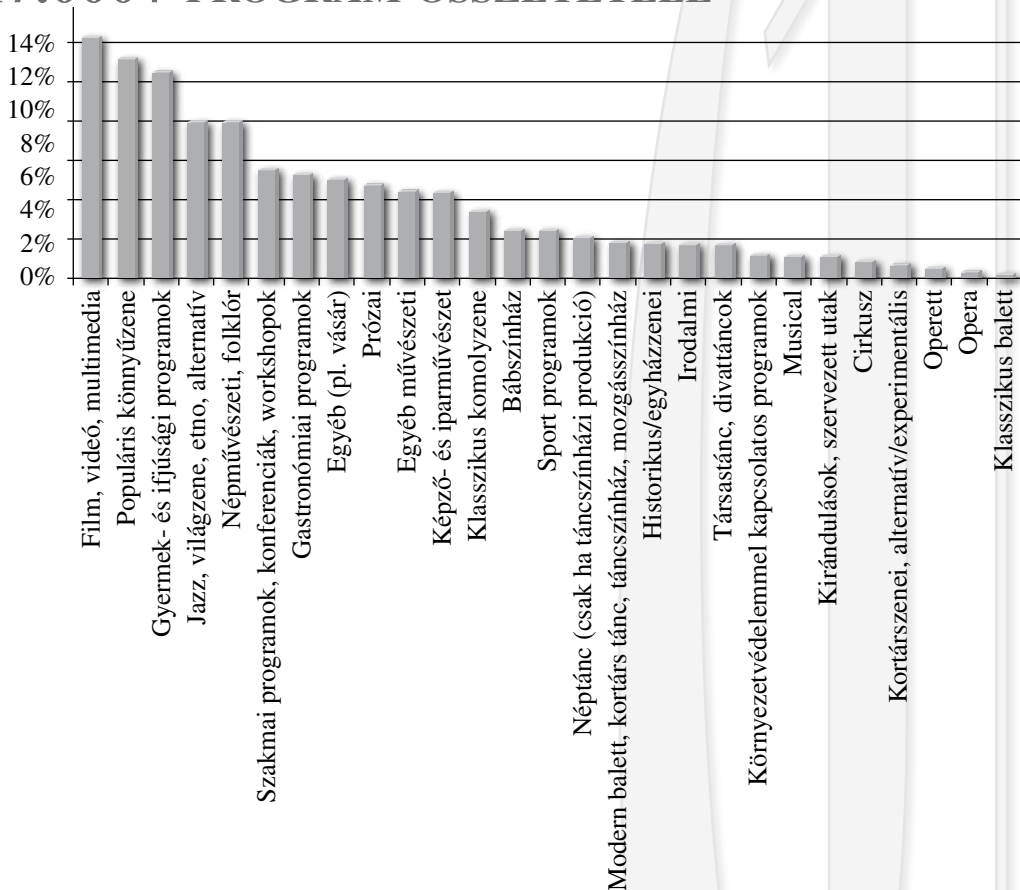
A 262 REGISZTRÁLT FESZTIVÁL MEGOSZTLÁSA A KÖLTSÉGVETÉS NAGYSÁGA SZERINT (MILLIÓ FORINT)



A 262 REGISZTRÁLT FESZTIVÁL BEVÉTELEINEK ÖSSZESÍTETT SZERKEZETE



A 262 REGISZTRÁLT FESZTIVÁL ÁLTAL A LEGUTÓBBI MEGRENDEZÉSKOR JELENTETT 17.000+ PROGRAM ÖSSZETÉTELE



3. FÜGGELÉK

ÉRTÉKELŐ TÁBLA A FESZTIVÁLOK MINŐSÍTÉSÉHEZ

1. kérdés:	Egyediség: van-e a fesztiválnak önálló, karakteres, markáns koncepciója, más fesztiváloktól jól elkülöníthető, jól kitalált tematikája? Mennyire egyértelmű, hogy a rendezvény milyen művelődési, művészeti, szórakoztató, szakmai, gazdasági, turisztikai stb. célokat tűz maga elé; hogy mely körben, milyen hatást kíván elérni? Az évek során kikristályosodott koncepcióról van-e szó? Mennyire egységesen szolgálja a koncepciót a fesztivál eszközközpontja (nem pusztán a programja)?
96-100	extraklasszis: kimagasló szakmai, kulturális közösségi, művészi minőség egyedi ötvözése
81-95	tudatosan és sikeresen törekszik az egyedi karakterre, az eredeti, ötletes, hiteles és jól azonosítható koncepcióra; ezen belül az adott évnek külön jellemzője van, összhangban a fesztivál korábbi imázsával, de nem belekényelmesedve
61-80	minőséget képvisel, hiteles, kellően egyedi és igényes
41-60	nem nélkülözi a szakszerűséget, törekszik az egyediségre, de többségében sablonos, rutinszerű
21-40	uralja a rutin, eredeti és tiszteletet érdemlő eszméi keret híján
0-20	csak rátették a fesztivál címkét, valójában nem tekinthető annak

A pontszám indoklása: _____

2. kérdés:	Programszerkezet: mennyire illeszkedik a koncepcióhoz? A programok többsége szorosan kapcsolódik-e a fesztivál tematikájához? Vagy csak egy-kettő ilyen van, de a többség bármilyen fesztivál programjába belefért? Arányos és harmonikus-e a programszerkezet? Vannak-e strukturális aránytalanságok? A rendezvény időkerete és időrendje összhangban van-e a koncepcióval, és a programok mennyiségével? A tárgyév programját kell figyelembe venni, elvonatkoztatva a korábbi évektől! Gasztronómiai fesztiváloknál különösen fontos, hogy van-e kapcsolódás a rendezvény tematikája és a színpadi programok között? Pl. ha nemzetiségi ételről szól a fesztivál, jelen van-e a nemzetiségi kultúra a művészeti-szórakoztató programokban? Vagy ha valamilyen terményről, ételről (dió, káposzta, méz stb.) szól a fesztivál, találtak-e a művészeti, szórakoztató programokban is adekvát kötődéseket?
96-100	extraklasszis: egészen kivételesen gazdag és egységes kínálat
81-95	a program koherens, illetve jól összeillő részekből épül, a koncepció határain belül sokrétű és változatos, minden szempontból tekintettel van az arányokra; az egyes produkciók, programrészek is találékonyak, és törekednek arra, hogy a kiegészítő kínálatot is a koncepció alá rendeljék
61-80	többségében a profilba illő jó produkciók alkotják a programot, imitt-amott egyenetlenségekkel és aránytalanságokkal, a koncepcióba kevésbé illő, stílusidegen vagy minőségi engedményes elemekkel, túlszűfolt illetve túl szellős részekkel
41-60	az előző sávnál sorolt hibák uralják a programot
21-40	esetleges halmaz a piacon összevásárolt produkciókkal
0-20	gyenge szórakoztatás (a klasszikus műfajokban is)

A pontszám indoklása: _____

Explanation of the score: _____

3. kérdés:	Előadók, közreműködők: mennyire magas szakmai színvonalat képviselnek – illetve nyújtottak – a fellépők, a művészek, az amatőr csoportok, illetve bármilyen közreműködő, programot szolgáltató? Az előző év(ek) programjához mérten találhatóak-e más, új fellépők, vagy csak a bevett, „bevált” szereplőket vonultatják fel évről-évre? Milyen színvonalat képviselnek – illetve nyújtottak – a műsorvezetők, zsűritagok, művészeti vezetők, szakmai tanácsadók stb.? A szereplőket illetően érzékeny kérdés a viszonyítás. Kisebb hatókörű rendezvénytől nem várható el világsztár vagy sztárséf felléptetése. A közönség azonban mindenütt színvonalat vár el, beleértve az amatőr mustrákat is. Gasztronómiánál is nagyon fontos, hogy a zsűritag a világ és hazai versenyeken eredményt elértékből kerüljön ki, vagy gasztronómiai szakmai szervezet kiválósága, kitüntetettje legyen.
96-100	extraklasszis, egészen kivételesen gazdag és egységes kínálat
81-95	a szűkebb szakmai körökön túl is ismert húzónevek, a szakma kiválóságai, magas minőséget képviselő előadók és más közreműködők
71-80	a közreműködő gárda elfogadható, érzékelhető a kiválasztás szigora; a maga mércéjével mérve jó
61-70	olykor engedményt tesz a minőségből a közönség kedvéért, illetve a maga mércéjével tisztas átlagot képvisel
41-60	sok a jelentéktelen, a koncepcióba nem illő vagy fölkészületlen közreműködő;
21-40	főleg jelentéktelen, vagy színvonaltalan, fölkészületlen közreműködő jellemző
0-20	gyenge

A pontszám indoklása: _____

4. kérdés:	Kommunikáció: milyen színvonalú az előzetes hírverés? Milyen a programfüzet, a szórólapok illetve a honlap megjelenés és tartalom szempontjából? Frissek-e a honlapon lévő információk, időben elérhetőek-e a rendezvény előtt? A programfüzetek jól eligazítanak-e a helyszínekről (pl. térképpel)? Hiteles és használható információt adnak-e a fesztivál koncepciójáról, előzményeiről, a programról, a közreműködőkről, vagy éppen csak felsorolják a műsorok címét, a fellépők nevét? Ad-e plusz információt a zsűriről, fellépőkről, bemutatja e környéket, a fesztivál alapját adó hagyományt, történelmi emléket? Milyen erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy elérje és időben tájékoztassa a célközönséget? Van e hívható információs szám, segítenek-e szállást, éttermet, parkolót találni? Gasztronómiai fesztiváloknál ismertetnek-e a tematikához kapcsolható hagyományokat, népszokásokat, recepteket, ételeket, séfek, zsűritagok életútját, személyükhöz vagy helyszínhez köthető érdekességeket?
96-100	extraklasszis (pl. honlap mozgó, hangzó anyagokkal, saját adatbázissal, közvetíti a műsort, interaktív stb.)
81-95	bőséges a hírverés, a nyomtatott és elektronikus program-tájékoztató átlagon felüli szinten szerkesztett, könnyű eligazodni benne, műfajához illő megjelenésű, pontos és bő információval szolgál – idegen nyelven is
61-80	van hírverés, a tájékoztatók jól szerkesztettek, praktikusak és szépek – idegen nyelven is
41-60	szerepét betölti, de vannak hiányosságok, pontatlanságok
21-40	a hiányosságok dominálnak
0-20	gyenge

A pontszám indoklása: _____

5. kérdés:	Újító hajlam: a fesztivál mennyiben vállalja föl az útkeresést, kísérletezést az adott szakterületen, művészeti ágban, mennyire törekszik a fesztivál az új trendek, jelenségek, műfajok bemutatására, vannak-e a fesztiválra készített produkciók, ötletek, mennyire ad inspirációt a terület fejlődéséhez? Mennyiben újszerű, példamutató, kreatív a fesztivál szemlélete? (A fő hangsúly a tartalom újszerűségén van és csak másodsorban a fesztivál-szervezési innovációkon!) A gasztronómiai fesztiváloknál értékelni kell, ha a hagyományos ételek újszerű, korunknak megfelelő megjelenítésére, vagy új eljárások, technológiák hagyományos környezetben történő bemutatására is vállalkoznak.
41-50	a fesztivál koncepciójának lényeges eleme az új keresése, ami meghatározó a programban és a megvalósításban: új produkciók, bemutatók, helyszínek, közreműködők, műfajok, a hagyományok új értelmezése, találása stb.
31-40	a programban és a megvalósításban kellő mértékben és szerencsésen illeszkednek újító, kísérletező elemek az ismert, bevált tartalomhoz és formákhoz
21-30	a fesztivál egésze az ismert, bevált tartalmakra és formákra épül, de megjelenik a programban néhány újszerű elem és megoldás, amelyek képesek szerepet játszani a szakmai-művészeti megújulásban
11-20	a fesztivál egésze az ismert, bevált tartalmakra és formákra épül, de megjelenik a programban néhány újszerű elem és megoldás, ezeknek azonban nincs szakmai-művészeti megújító jelentőségük
0-10	legfeljebb nyomokban van törekvés új szakmai-művészeti tartalmakra és megoldásokra

A pontszám indoklása: _____

6. kérdés:	Nemzetközi jelenlét: mennyire kapcsolódik be a fesztivál a nemzetközi vérkeringésbe? Hoz-e külföldi produkciókat, fellépőket, hozzásegíti-e a magyar közönséget és a szakmát a nemzetközi produkciók, szereplők megismeréséhez, illetve teremt-e lehetőséget a magyarok külföldi szerepléséhez, a nemzetközi életbe való bekapcsolódáshoz? Viszi-e jó hírért a magyar kultúrának külföldre? Nem csak a külföldi fellépő, hanem a szakmai vendégek, a nemzetközi zsűri, külföldi újságírók is számítanak. Lehet egy kifejezetten magyar seregszemplének is nemzetközi kapcsolódása! Gasztronómiában értékként kell kezelni, ha a verseny, kiállítás, vagy bemutató keretében helyet kap a külföldi hasonló termék, étel, technológia, a tematikához kapcsolódó külföldi színpadi produkciót mutat be. A határon túli magyar közreműködés értékelése a következő kérdéshez tartozik!
41-50	a fesztivál koncepciójának lényegéhez tartozik a külföldi (nem magyar) kulturális elemek bevonása, fölmutatása, ami meghatározó a programok szerkezetében és a megvalósításban: külföldi közreműködők, produkciók, művek stb; mindez a fesztivál kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerére utal (nemzetközi sajtó megjelenés, visszhang)
31-40	a programban kellő mértékben és szerencsésen illeszkednek nemzetközi vonatkozások a magyar tartalomhoz és szereplőkhöz
21-30	a fesztivál alapvetően hazai közreműködőkre és produkciókra épül, de néhány nem magyar eleme jól gazdagítja a kínálatot
11-20	a fesztivál alapvetően hazai közreműködőkre és produkciókra épül, a programban fölbukkanó külföldi elemek nem illenek szervesen a fesztivál koncepciójába, pl. protokolláris kötelezettségek
1-10	csak nyomokban van törekvés nemzetközi kapcsolódásra
0	nincs nemzetközi elem

A pontszám indoklása: _____

7. kérdés:	Nemzeti érték: bemutat-e valamilyen egyedi, sajátos magyar alkotást, terméket, produkciót, és milyen színvonalon? Önmagában a népművészet, illetve a magyar tartalom nem indokol magas pontszámot, ehhez szükséges valamilyen plusz: a jellegzetesség és kiválóság kidomborítása. Mind a hazai, mind a külföldi látogató számára váljon még világosabbá a szóban forgó magyar kínálat sajátossága (egyben a versenyképessége) más nemzetek kínálatával összevetve. Fel tudja-e hívni a rendezvény a saját területén a figyelmet a magyar, nemzeti értékekre (paprika fesztiválon magyar paprika, bábfesztiválon magyar bábjáték)? (A határon túli vonatkozásokat is itt vegyük figyelembe!) A gasztronómiában elengedhetetlen, hogy ez a szempont koncepciózusan jelen legyen, a szervezők a teljes magyar hagyományban gondolkodjanak. Ezt is lehet a versenyben, bemutatókon, kiállításban megjeleníteni.
41-50	a fesztivál koncepciójának lényegéhez tartozik valamely magyar (hazai és határon túli) nemzeti érték fölmutatása, erősítése, és ez meghatározó a programok szerkezetében és a megvalósításban
31-40	a programban hangsúlyos a nemzeti jelleg
21-30	nem hangsúlyos a nemzeti jelleg, de nem is elhanyagolt
1-20	csak nyomokban van törekvés nemzeti sajátosságaink kidomborítására
0	nem törekszik nemzeti sajátosság kidomborítására

A pontszám indoklása: _____

8. kérdés:	Helyi beágyazottság: mennyire vonták be a helyieket? (Helyi civil szervezetek, önkéntesek, vállalkozók, önkormányzat stb.) A lakosság a magáénak érzi a fesztivált?
41- 50	a fesztivál koncepciójának lényege a szoros kötődés és beágyazottság; a helybeliek szeretik a fesztivált, büszkéik rá, tevékenyen meg is jelennek (civiliek, helyi vállalkozók, önkéntesek, iskolások stb.) A kereskedők, ajándéktárgy árusok, vendéglátósok kínálata egyedi, kiemeli az adott terület jellegzetességeit
21-40	gyengébb beágyazottság, jobban építhetne a helyi erőkre, de azért tetten érhető, a civiliek vagy az önkéntesek, esetleg a vállalkozók szerepvállalása is
0-20	nagyon gyenge vagy egyáltalán nincs beágyazottság, a helybeliek legfeljebb mint közönség jelennek meg. A kereskedők, ajándéktárgy árusok, vendéglátósok kínálata sablonos, nem emeli ki az adott terület jellegzetességeit

A pontszám indoklása: _____

9. kérdés:	Helyszínek: vannak-e különleges helyszínek, kihasználja-e a természeti és épített adottságokat, történelmi emlékeket? (Jellegzetes közterek, kastély, templom, kolostor, zsinagóga, vár, gyár, falumúzeum, pince, hombár, barlang, folyó, sziget, hidak, hajók, kiránduló helyek, dombok, völgyek stb.) Van-e tematikai összefüggés a fesztivál programja, tartalmi elemei és befogadó helyszínei között? Az adott helyszínekre szervezett programok váltogatása tartalmilag, technikailag tudatos-e, vagy csak egy-egy esetleges megoldás sül el jól? Sportcsarnok, művház, iskola, mozi terem használata ne kapjon magas pontot, ha nem műemlék.
16-20	a fesztivál lényege, hogy – minden alkalommal, illetve ezúttal – tudatosan kiválasztott különleges helyen (helyeken) zajlik
11-15	használ néhány különleges helyszínt, ami beleillik a fesztivál koncepciójába és hozzájárul a helyek átértelmezéséhez illetve fölértékelődéséhez, de nem mindig tudatos
6-10	maga a fesztivál helyszíne többségében nem különleges, de szervez látogatásokat a település különleges helyszíneire
0-5	tulajdonképpen bárhol megrendezhető lenne, szinte helyszín-semleges a fesztivál (pl. sportcsarnok, sportpálya, camping)

A pontszám indoklása: _____

10. kérdés:	Szellemi kötődés: bemutatja-e, kihasználja-e a település (térség) kulturális, történelmi hagyományait, szokásait, produktumait? (Híres emberek, helyi szokások, helytörténet, helyi termékek, helyi látványosság.) Mennyire tükrözi a „miskolciságot”, „etyekiséget”, „göcsejiséget” stb.? Van-e, illetve mennyi a helyi kapcsolódás a programban és a fellépők körében? Az árusok a helyi jellegzetességeket hozzák, a helyi ételeket-italokat és egyéb termékeket kínálják a profilidegen termékek (pl. szappanok, ruhák, fakanalak stb.) helyett? Gasztronómiában különös jelentősége van annak, hogy ha egy helyi produktum áll a közép pontban, akkor ne a minden rendezvényt ellepő kitelepülő vendéglátók áruljanak idegen ízű termékeket.
41- 50	a fesztivál koncepciójának lényege a hely szellemének megidézése: erősen és több szálon kötődik a helyi sajátosságokhoz és hagyományhoz
31-40	a program és a kínálat több ponton kapcsolódik a településhez és környékéhez, idéz helyi hagyományt, ízeket, szokásokat, termékeket, kulturális, történelmi emléket
11-30	a program és a kínálat néhány ponton kapcsolódik a településhez és környékéhez, idéz helyi hagyományt, ízeket, szokásokat, termékeket, kulturális, történelmi emléket
0-10	nincs, vagy erőlködik, de többnyire koncepciótlan, erőltetett

A pontszám indoklása: _____

11. kérdés:	Településfejlesztés: tudatosan és konkrétan részt vállal-e a fesztivál a település / térség értékállósága és vonzereje erősítésében? Tesz-e valamit az épített és természeti környezet megújítása vagy megőrzése érdekében? Nyer-e ilyen értelemben a település a fesztivállal? A fesztivál által a településre, városrészre irányuló figyelem segíti-e a terület fejlődését? (Műemlékek helyreállítása, terek, helyiségek közösségi térre alakítása, épületek felújítása, állagmegőrzése, sétány kialakítása, infrastruktúra fejlesztése, játékonysági koncertek, egyéb pénzgyűjtési akciók, pályázatok a helyszínek megújítására stb.) Gasztronómiai értékeket, helyi termékeket bemutatja-e vidékfejlesztési program illetve területi idegenforgalmi megjelenés keretében? (Vigyázz: a környezettudatosság, és ezen belül a fesztivál okozta környezeti állapot visszaállítása másik kérdés tárgya.)
31- 50	a koncepció lényegéhez tartozik, hogy jelentősen és több területen hozzájárul a rendező település fejlődéséhez, az épített és természeti környezet megújításához és vonzerejéhez
6-30	több-kevesebb módon hozzájárul a fejlesztéshez, jóllehet ez nincs a koncepció fókuszában
0-5	nem jellemző

A pontszám indoklása: _____

12. kérdés:	Környező települések, tájak megismertetése: mennyire törekszik a fesztivál arra, hogy a látogatókat kimozdítsa a környező településekre, nevezetességekhez, emlékhelyekhez? (Pl. vannak kihelyezett programjai, napközben, az „üres órákban” off-programként kirándulást, biciklitúrát stb. szervez.) Mennyiben segíti vendégei tájékozódását a környező települések szabadprogramos lehetőségeiről (nem saját, de jó párhuzamos programok, lehetőségek ismertetése.)?
41-50	a koncepció lényege a kisugárzás, már-már regionális fesztiválnak tekinthető, sok, érdekes, ötletes (off)programot szervez a környező településeken is
21-40	vannak a környező településekre szervezett programok, de ezek jelentősége mennyisége, színvonala, látogatottsága nem olyan jelentős
6-20	programot nem visz ki más településekre, de legalább vendégtelepülések kiállítanak, bemutatkoznak, és/vagy prospektusokban, honlapon ad információkat a környék nevezetességeiről, ösztönzi a látogatást
0-5	(szinte) egyáltalán nem foglalkozik a környék településeivel, látnivalóival vagy egyéb kínálatával

A pontszám indoklása: _____

13. kérdés:	Társadalmi beilleszkedés, esélyteremtés: gondol-e a hátrányos helyzetű rétegekre, az etnikai, vallási kisebbségekre, igyekszik-e számukra is lehetőséget biztosítani, akár versenyzőként, előadóként, akár közönségként? Pl. hajléktalant, fogyatékkal élőket foglalkoztat, jeltolmácsot alkalmaz, ingyen jegyet oszt nyugdíjasoknak, fiataloknak, nagycsaládosoknak, off-programokat szervez nekik, jótékonyági akciót, adományokat szervez, toleranciára nevel, produkciókat kivisz börtönökbe stb. Az akadálymentesítés nem értékelendő külön, ez kötelező! Az ingyenes programok sem érnek többlet pontszámot!
16- 20	(a fesztivál koncepciójából következően) kiemelkedően sokféle ilyen program, akció van
11-15	kellő hangsúlyt fektet a társadalmi integrációra, esélyteremtésre; kihasználja a lehetőségeket, vannak jó ötletek; megfelelő a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok megszólítását és bevonását célzó programok színvonala és látogatottsága
6-10	nyomokban van ilyen törekvés, pl. kedvezményes belépők nyugdíjasoknak, nagycsaládosoknak
0-5	ingyenes programok vannak, de kifejezetten tudatos törekvés nincs

A pontszám indoklása: _____

14. kérdés:	Életminőség-programok: mennyire teremt lehetőséget, off-programokat különböző területekről való tájékozódásban, felvilágosításban, nevelésben, informálásban? (Táplálkozás, szenvedélybetegségek, sportolás, egészségügyi problémák megelőzése, szűrések stb.) A gasztronómiai programok esetében ez a pont nem lehet irreleváns!
16- 20	(a fesztivál koncepciójának megfelelően) kiemelkedően sokféle ilyen, a fesztivál célcsoportjához illő színvonalas program van, jól kihasználja a lehetőségeket
11-15	kellő számban van, a fesztivál koncepciójába és célcsoportjához illenek
1-10	kevés van és/vagy nem illenek a fesztivál célcsoportjához, inkább alibiprogramnak tűnnek
0	nincs egy se

A pontszám indoklása: _____

15. kérdés:	Környezettudatosság: mennyire „zöld” a fesztivál? Partnerségben vagy egymaga szervez-e ilyen akciókat? (Szelektív hulladékgyűjtés, lebomló csomagoló anyagok, szemét összeszedés ösztönzése, visszaparkosítás, energiatakarékos gépek használata, veszélyes anyagok kerülése, teleautó akció, kerékpárkölcsonzés, újrahasznosítási bemutatók stb.) És önmaga példát mutat-e ezen a téren? (A rendezvény utáni takarítás és tereprendezés önmagában nem érték, de a hiányossága súlyos negatívum!) A gasztronómiai fesztiváloknál külön figyelmet kell szentelni a romló/bomló ételmaredekra, melléktermékekre, azok kezelésére, ill. energiatakarékos gépek használatára!
16-20	a koncepció lényegéhez tartozik a környezettudatosság erősítése, több ilyen programja is van, nagy hangsúlyt fektet a környezet megóvására
11-15	jelen van a törekvés többféleképpen is, hangsúlyosan, de nem kiemelt fontosságú
6-10	legalább egy-két dolog van (pl. szelektív hulladékgyűjtés vagy természetbarát csomagoló, szórólap van)
0-5	nincs jelen a környezettudatosság, vagy csak elvétve és haloványan jelenik meg, legalább tiszta a környezet, rengeteg szemetes zsák, tároló van, köztisztasági dolgozók folyamatos és aktív jelenléte

A pontszám indoklása: _____

16. kérdés:	Közönség képzése: folyik-e a fesztivál tartalmához kapcsolódó művészeti, gasztronómiai, népművészeti stb. ismeretterjesztés, foglalkoztatás? (Pl. előadások, bemutatók, közönségtalálkozók, beszélgetések új művészeti irányokról, helytörténetről, népviseletről, tánc-történetről, hangszerekről, ételkészítési módokról, étkezési szokásokról, terítés / asztal kultúra stb.) (Egészséges táplálkozás kérdéskör nem itt értékelendő, hanem az életminőségénél)
21-30	a fesztivál koncepciójának lényegéhez tartozik a sikeres ismeretterjesztés
11- 20	kellő számban van ilyen, a fesztivál programjához illő és jól működő színvonalas program
1-10	kevés van, illetve nem illenek a fesztivál programjához és csekély érdeklődést váltanak ki a közönségből
0	nincs egy se

A pontszám indoklása: _____

17. kérdés:	Szakmai találkozók: A szakmai programok mennyire kapcsolódnak a koncepcióhoz? Segítik-e szakmai programok az adott szakterület fejlődését, információcseréjét, a művészi munkát? Milyen új eljárások, trendek kapnak teret a szakmának szóló tanácskozás, bemutató keretében? Segíti-e az adott hagyomány szélesebb körben történő felhasználását, megjelenését?
16-20	a fesztivál koncepciójának lényegéhez tartoznak a sikeres szakmai fórumok
11-15	vannak szakmai programok (fórumok, konferenciák, továbbképzések, bemutatók, kiállítások), ezek tartalmasak, színvonalasak, hasznosak, kellően látogatottak
1-10	a szakmai programok mennyisége, színvonala, látogatottsága stb. részben elismerést, részben hiányérzetet ébreszt
0	nincs egy se

A pontszám indoklása: _____

18. kérdés:	Hangulat: mennyire hatotta át a közönséget az alkalom kivételessége? Érezhető volt-e fesztivál hangulat? Kisugárzott-e a fesztivál környékére? A fesztivál kínált-e közös élményeket? Van-e „fesztiválklub”, „fesztiválkocsmá”, közösségi tér vagy ehhez hasonló? Magának a fesztiválnak van-e sajátos légköre, vagy csak az egyes programok határozzák meg a hangulatot? Vannak-e csak erre a fesztiválra jellemző hangulati elemek? (Ha „elcsípte” a közönség véleményét, azt is vegye figyelembe!) Ételkészítő, főző versenyeknél kialakul-e a résztvevők, csapatok közötti baráti, közösségi hangulat?
96-100	extraklasszis
81-95	a közönség (kulturális) ünnep részesének érezheti magát, pezsgés és nyüzsgés veszi körül
41-80	a közönség a pénzéért és fáradságáért többnyire részesül a fesztiválérzésben
21-40	alkalmanként érződik fesztiválhangulat (függetlenül a produkciók minőségétől)
0-20	hangulattalan, legfeljebb vásárias

A pontszám indoklása: _____

19. kérdés:	Szolgáltatások: milyen a fesztiválon a közönség kiszolgálása? Megfelelő-e a településen belüli elhelyezés, illetve a fesztivál belső térszerkezete? Megközelíthetőség, parkolás? Van-e elég és megfelelő színvonalú wc? Van-e orvosi ügyelet, biztonsági szolgálat? Tiszta, rendezett-e a helyszín, működik-e a szemétkelés, takarítás? Színvonalas körülmények között lehet-e étkezni, italt fogyasztani?
46-50	extraklasszis
31-45	kevés vagy éppenséggel semmi kifogás nem emelhető, érzékelhető a szolgáltatók gondos megválogatása, a feltételek betartatása, a megfelelő körülményekről való gondoskodás
21-30	a közönség a pénzéért és fáradságáért többnyire korrekt, a fesztivál jellegébe illeszkedő kiszolgálásban részesül
11-20	a szolgáltatás egyenetlen, vannak komoly hiányosságok, stílusidegen elemek
6-10	komoly hiányosságok jellemzik, több területen rossz a szolgáltatás
0-5	csapnivaló, méltatlan

A pontszám indoklása: _____

20. kérdés:	Helyszíni tájékoztatás: van-e –elegendő, idegen nyelven is elérhető információ (térképek, eligazító és megállító táblák) a helyszínen a különböző eseményekről, illetve azok hollétéről? Elérhetőek, láthatók a rendezők, eligazítók? Milyen a kisegítő személyzet? Van-e segítőkézség, problémamegoldó képesség a közönséggel kapcsolatot tartó munkatársak részéről? Mennyire érződik a gondoskodás, vendégszeretet, szíves látás a rendezők, kiszolgálók részéről? Gasztronómiában: hogyan tájékoztatják a versenyzőket, ha vannak, miként jelölik az egyes csapatok helyét? (Az előzetes illetve távolsági tájékoztatás és kommunikáció: honlap, plakátok stb. értékelése másik kérdéshez tartozik!)
41-50	a helyszíni tájékoztatás kiváló, átlátható, van elég hostess, akik kedvesek, segítőkézsékes, jól informáltak, nagyobb fesztiváloknál: tudnak idegen nyelvet; a vendég ritkán érzi magát elveszettnek
31-40	jó a tájékoztatás, bár vagy a mennyiség, vagy a tartalom itt-ott bírálható, a hostessek segítőkézsékesek, de csak részinformációkkal rendelkeznek
21-30	a tájékoztatás átlagos, a hostessek hozzáállása kifogásolható
11-20	több a panasz és a kudarc, mint a sikerélmény
0-10	csapnivaló

A pontszám indoklása: _____

21. kérdés:	Technikai adottságok: milyen színvonalú a hang- és fénytechnika, az akusztika, biztosított-e a folyamatos áramfelvétel, megfelelő-e a színpad magassága, mérete, láthatósága, megfelelő-e a nézőtér, a székek mennyisége, minősége? Jó vagy elfogadható körülmények szolgálják-e a fellépőket, közreműködőket? Megfelelő-e a balesetvédelmi intézkedések (korlátok, lezárások, autós és gyalogos forgalom kezelése)? Hogyan reagáltak a felmerülő technikai problémákra, vis major helyzetekre a szervezők? Gasztronómiában: milyen a versenyhelyszínek, munkahelyek, bemutatók előkészítettsége, a versenyzők, közreműködők kiszolgálása a szervezők részéről?
16- 50	a technikai körülmények kiválóak, nincs technikai természetű akadálya annak, hogy a közönség a pénzéért és fáradságáért minőségi élményt kapjon
11-15	jók a körülmények, bár egy-egy vonatkozásuk kifogásolható
6-10	több a panasz és a kudarc, mint a sikerélmény
0-5	csapnivalók a technikai feltételek

A pontszám indoklása: _____

22. kérdés:	Tervszerűség, megbízhatóság: minden úgy volt, ahogy azt a programfüzet ígérte? Volt-e programváltozás, vagy csúszás? Maradtak-e el, és ha igen, a meghírdetethez képest milyen arányban programok? Összességében a szervezők mennyire tudták teljesíteni a műsorban előzetesen meghírdetett vállalásaikat?
16- 20	minden megfelelő volt
11-15	voltak változások, csúszások, de a szervezők jól kezelték a helyzeteket, az ad hoc változásokról pontos és kulturált volt a tájékoztatás
6-10	voltak változások, és ilyenkor a szervezés és tájékoztatás nem mindig volt a helyzet magaslatán
0-5	bosszúság bosszúságot követett

A pontszám indoklása: _____

- +1. A minősítő szerint, mi az, amire a leginkább szüksége lenne a szóbanforgó fesztiválnak ahhoz, hogy jobb és magasabb színvonalú legyen? (Húzd alá a megfelelő sort!)**
- több szakemberre a szervezésben, előkészítésben,
 - szakértőkre, tanácsadókra a jobb program összeállításához
 - több, jobb, más helyszínre
 - más, jobb időpontra
 - több napra (hosszabb legyen a fesztivál)
 - kevesebb napra (rövidebb legyen a fesztivál)
 - több programra, bővebb kínálatra
 - kevesebb, de színvonalasabb programra
 - jobb marketing és PR munkára
 - civil szervezetek illetve a helyiek nagyobb mértékű bevonására
 - több pénzre
 - kevesebb (főlösképpen elherdált) pénzre
 - egyéb ötlet, javaslat, ahol javítani kellene, amitől jobb lenne a fesztivál:
- +2. A minősítő szerint mi a fesztivál legnagyobb erőssége? (Húzd alá a megfelelő sort!)**
- a koncepció
 - a programszerkezet illetve a fellépők, közreműködők
 - a marketing és PR munka
 - a helyi érték: a helyi közösség bevonása, közösségi programok, beágyazottság
 - a szervezés, a szolgáltatások
 - a professzionális idegenforgalmi szemlélet
 - a gazdálkodása (kevésből illetve kevésért sokat ad)
 - egyéb ötlet, javaslat, ahol javítani kellene, amitől jobb lenne a fesztivál:
- +3. Összességében a minősítő milyen tanúsítványt adna a fesztiválnak? (Húzd alá a megfelelő sort!)**
- kiváló fesztivál
 - jó fesztivál
 - minősített fesztivál
 - nem éri el a megfelelő színvonalat, nem minősíthető fesztivál
 - nem igazán fesztivál, inkább rendezvény, rendezvényorozat, szemle, estek stb.
- +4. Rövid összegzés. Kérjük, emeld ki a legfőbb pozitívumokat illetve negatívumokat, a leglényegesebb benyomást (térj ki arra is, ha kiemelkedően jó vagy rossz gazdálkodást tapasztaltál):**
- +5. Ha van közvetlenül a fesztiválszervezőknek címzett észrevételed, kérjük írd le (itt van mód arra is, hogy kifejtsetd részletesebben a +1 kérdésnél bejelölt szempontokat is):**

4. FÜGGELÉK

A MINŐSÍTETT FESZTIVÁLOK JEGYZÉKE (2010 OKTÓBER)

1. Agria Nyári Játékok	minősített művészeti fesztivál
2. Bajai Halfőző Fesztivál	kiváló minősítésű folklór fesztivál
3. Bárka Nemzetközi Színházi Fesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
4. Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny és Folklórfesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
5. Békés-Tarhosi Zenei Napok	jó minősítésű művészeti fesztivál
6. Bartók +... Miskolci Nemzetközi Operafesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
7. Borsodi Művészeti Fesztivál	minősített művészeti fesztivál
8. Budapesti Nemzetközi Bor- és Pezsgőfesztivál	kiváló minősítésű fesztivál
9. Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivál	kiváló minősítésű fesztivál
10. BuSho Nemzetközi Rövidfilm Fesztivál	minősített művészeti fesztivál
11. CINEFEST Nemzetközi Filmfesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
12. Csabai Kolbászfesztivál	kiváló minősítésű gasztronómiai fesztivál
13. Csángó Fesztivál, Kisebbségek Folklór Fesztiválja	jó minősítésű folklór fesztivál
14. Debreceni Jazznapok	jó minősítésű művészeti fesztivál
15. Debreceni Virágkarnevál	kiváló minősítésű fesztivál
16. Duna Karnevál Nemzetközi Multikulturális Fesztivál	kiváló minősítésű folklór fesztivál
17. Duna Menti Folklórfesztivál, Kalocsa	minősített folklór fesztivál
18. Duna Menti Folklórfesztivál, Szekszárd	minősített folklór fesztivál
19. Egerszeg Fesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
20. Ehető Virágok Nemzetközi Fesztivál	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
21. Esztergomi Összművészeti Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
22. Európa Jövője Nemzetközi Gyermek- és Ifjúsági Találkozó	kiváló minősítésű művészeti feszt.
23. Festők Városa Hangulatfesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
24. Gyerek Sziget	minősített fesztivál
25. Gyermek- és Ifjúsági Színházak Biennáléja	kiváló minősítésű művészeti feszt.
26. Gyöngy Nemzetközi Folklórfesztivál	kiváló minősítésű folklór fesztivál
27. Gyórkőcfesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
28. Gyulai Reneszánsz Karnevál	jó minősítésű művészeti fesztivál
29. Gyulai Várszínház Összművészeti Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
30. Hegyalja Fesztivál	kiváló minősítésű fesztivál
31. Hétrétország - a szerek és porták fesztiválja	jó minősítésű művészeti fesztivál
32. Hungarikum Fesztivál	kiváló minősítésű fesztivál
33. Jazz és a Bor Fesztiválja	minősített művészeti fesztivál
34. Kabóciádé Családi Fesztivál	minősített fesztivál
35. Kállai Kettős Néptánc Fesztivál	jó minősítésű folklór fesztivál
36. Kalocsai Paprika Napok	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
37. Karcagi Birkafőző Fesztivál	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
38. Kecskeméti Animációs Filmfesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
39. Kecskeméti Népzenei Találkozó	jó minősítésű folklór fesztivál
40. Kecskeméti Tavaszi Fesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
41. Királyi Napok Nemzetközi Néptáncfesztivál	kiváló minősítésű folklór fesztivál
42. Kisvárdai Színházi Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
43. Kocsonyafesztivál (Több mint legenda)	kiváló minősítésű fesztivál
44. Kortárs Dráma Fesztivál	minősített művészeti fesztivál
45. Kőszegi Szüret	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
46. Kőszegi Várszínház	kiváló minősítésű művészeti feszt.
47. Magyarok Nagy Asztala, A	jó minősítésű gasztronómiai feszt.

48. Magyarországi Bábszínházak Találkozója	jó minősítésű művészeti fesztivál
49. MEDIAWAVE Nemzetközi Film és Zenei Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
50. Mesterségek Ünnepe	kiváló minősítésű folklór fesztivál
51. MÉTA Fesztivál	minősített folklór fesztivál
52. Minden Magyarok Nemzetközi Néptáncfesztiválja	minősített folklór fesztivál
53. Móri Bornapok és Nemzetközi Néptáncfesztivál	minősített gasztronómiai fesztivál
54. Művészetek Völgye	kiváló minősítésű művészeti feszt.
55. Natúrpark Ízei - Orsolya-napi Vásár	jó minősítésű fesztivál
56. Nemzetközi Diófesztivál	minősített gasztronómiai fesztv
57. Nemzetközi Dixieland Fesztivál Salgótarján	jó minősítésű művészeti fesztivál
58. Nemzetközi és Regionális Színjátszó Találkozó	minősített fesztivál
59. Nemzetközi Tiszai Halfesztivál	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
60. New Orleans Jazz Fesztivál	minősített művészeti fesztivál
61. Nyírbátori Zenei Napok	jó minősítésű művészeti fesztivál
62. Nyírség Nemzetközi Néptáncfesztivál	jó minősítésű folklór fesztivál
63. Országos Táncháztalálkozó	kiváló minősítésű folklór fesztivál
64. Ördögkatlan - Bárka-Baranya Összművészeti Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
65. Öt Templom Fesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
66. Pécsi Országos Színházi Találkozó	kiváló minősítésű művészeti feszt.
67. Rácalmási Tökfesztivál	kiváló minősítésű gasztronómiai fesztivál
68. Savaria Történelmi Játékok	kiváló minősítésű fesztivál
69. Siófok Fesztivál	minősített folklór fesztivál
70. Soproni Ünnepi Hetek	minősített művészeti fesztivál
71. Stefánia Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
72. Summerfest Nemzetközi Folklórfesztivál Sz.batta	kiváló minősítésű folklór fesztivál
73. Summerfest Ráckeve Nemzetközi Folklórfesztivál	jó minősítésű folklór fesztivál
74. Summerfest Tököl Nemzetközi Folklórfesztivál	jó minősítésű folklór fesztivál
75. Szárnyas Sárkány Nemzetközi Utcaszínházi Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
76. Szegedi Borfesztivál	kiváló minősítésű gasztronómiai fesztivál
77. Szegedi Ifjúsági Napok	kiváló minősítésű fesztivál
78. Szegedi Szabadtéri Játékok	kiváló minősítésű művészeti feszt.
79. Szekszárdi Szüreti Napok	kiváló minősítésű fesztivál
80. Szentendre-i Nyár és Teátrum	kiváló minősítésű művészeti feszt.
81. Szeptember Feszt	minősített gasztronómiai fesztivál
82. Szilvanap	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
83. Tánc Fesztiválja, A	minősített művészeti fesztivál
84. THEALTER	jó minősítésű művészeti fesztivál
85. Tisza-tavi Hal- és Pusztai Ételek Fesztiválja	minősített gasztronómiai fesztivál
86. Történelmi Vigasságok	minősített művészeti fesztivál
87. Vecsési Káposztafeszt	minősített gasztronómiai fesztivál
88. Velencei-tavi Művészeti fesztivál	jó minősítésű fesztivál
89. Veszprémi Nyári Fesztivál	minősített művészeti fesztivál
90. Vidor Fesztivál (Happy Művészeti Fesztivál)	kiváló minősítésű művészeti feszt.
91. Virágzás Napja	jó minősítésű művészeti fesztivál
92. Visegrádi Nemzetközi Palotajátékok	jó minősítésű fesztivál
93. Visegrádi Palotajátékok	jó minősítésű fesztivál
94. Vivace Nemzetközi Kórusfesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
95. Víz, Zene, Virág Fesztivál	jó minősítésű művészeti fesztivál
96. Zempléni Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
97. Zsámbéki Színházi és Művészeti Bázis Fesztivál	kiváló minősítésű művészeti feszt.
98. Zsindelyes Pálinka és Népi Gasztronómiai Fesztivál	jó minősítésű gasztronómiai feszt.
99. (Egy minősített fesztivál nem járult hozzá a neve közzétételéhez.)	

